

ODPOWIEDZI DO ARKUSZA - MATURA 2026 JĘZYK POLSKI POZIOM PODSTAWOWY

Odpowiedzi zostały opracowane przy użyciu AI (mogą zawierać błędy)

Zadanie 1

Oto rozwiązanie zadania:

1. **Stwierdzenie:** „W tekście Agnieszki Krzemińskiej zauważono rolę nowoczesnych technologii w odczytywaniu rękopisów.”

Ocena: P (Prawda)

Uzasadnienie: W tekście autorka stwierdza: „Nowoczesne technologie umożliwiają wręcz odszyfrowywanie niewidocznych gołym okiem palimpsestów, będących prawdziwą skarbnicą wiedzy o dawnych pokoleniach”.

2. **Stwierdzenie:** „W tekście Olafa Szewczyka przedstawia się skutki wynalezienia pisma i druku.”

Ocena: P (Prawda)

Uzasadnienie: Autor pisze, że dzięki pismu mogła rozwinąć się nauka i cywilizacja, natomiast wynalezienie druku przez Gutenberga ograniczyło problem małej dostępności rękopisów, ponieważ książki stały się powszechniejsze.

3. **Stwierdzenie:** „W każdym z tekstów jest mowa o mnogości informacji wytwarzanych współcześnie.”

Ocena: P (Prawda)

Uzasadnienie: Agnieszka Krzemińska wspomina o „pościgu za coraz to nowszymi sposobami przechowywania treści, których wytwarzamy bardzo dużo, może nawet – za dużo”, a Olaf Szewczyk pisze o „wielkich, wciąż rosnących zasobach wiedzy” w świecie nauki.

Zadanie 2

Na podstawie tekstu Olafa Szewczyka różnica między cyfrowymi a dawnymi nośnikami

informacji pod względem dostępu do wiedzy polega na:

- **Powszechności dostępu i zasięgu:** Dawne nośniki (np. rękopisy) miały charakter elitarny, były trudne do kopiowania i często istniały tylko w jednym egzemplarzu, co ograniczało krąg odbiorców. Cyfrowe nośniki pozwalają na błyskawiczne przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym (np. przez sieć) oraz jednoczesne tworzenie wielu kopii.
- **Łatwości wyszukiwania informacji:** W przeciwieństwie do tradycyjnych książek, zasoby cyfrowe można przeszukiwać błyskawicznie i łatwo, np. za pomocą słów kluczowych lub filtrów.
- **Pojemności i mobilności:** Cyfrowe nośniki pozwalają na przechowywanie ogromnych zbiorów danych (całych bibliotek) na bardzo małych urządzeniach, które „mieszczą się w kieszeni”, podczas gdy tradycyjne woluminy wymagały ogromnej przestrzeni i kilometrów półek.
- **Bezpieczeństwie zasobów:** Tradycyjne nośniki były podatne na zniszczenie (pożary, starzenie się materiału), co mogło prowadzić do bezpowrotnej utraty wiedzy. Przechowywanie w chmurze cyfrowej zapewnia bezpieczeństwo danych dzięki kopiom zapasowym na wielu serwerach.

Zadanie 3

Nie, autorzy tekstów nie wyrażają takiej samej oceny papieru jako nośnika informacji.

Uzasadnienie:

- **Agnieszka Krzemińska** ocenia papier **pozytywnie**, podkreślając jego trwałość i niezawodność w porównaniu z nośnikami cyfrowymi. Zwraca uwagę, że do zapisu i odczytu treści na papierze nie potrzeba energii ani specjalistycznych urządzeń, a same kartki celulozowe mogą przetrwać kilkaset lat.
- **Olaf Szewczyk** ocenia tradycyjne nośniki (w tym papier) raczej **negatywnie**, skupiając się na ich wadach. Wskazuje na ich nietrwałość (podatność na pożary czy zniszczenie ze starości) oraz elitarność wynikającą z trudności w powielaniu, co

ograniczało powszechny dostęp do wiedzy.

Zadanie 4

Rozstrzygnięcie: Nie.

Uzasadnienie: Sentencja *Verba volant, scripta manent* („słowa ulatują, pismo pozostaje”) otwierająca tekst Agnieszki Krzemińskiej wyraża przekonanie o trwałości słowa pisanego, które w przeciwieństwie do mowy przetrwa wieki. Autorka potwierdza tę myśl, wskazując, że teksty zapisane na tradycyjnych nośnikach można odczytać nawet po setkach lat. Tymczasem Olaf Szewczyk, przywołując słowa Newtona o „staniu na ramionach olbrzymów”, zauważa, że postęp jest możliwy tylko dzięki utrwalonej wiedzy poprzedników. Autor ten stoi jednak na stanowisku, że pismo wcale nie gwarantuje trwałości informacji, ponieważ dawne nośniki (rękopisy, papier) często ulegały zniszczeniu, co prowadziło do bezpowrotnej utraty dorobku całych pokoleń.

Zadanie 5

Uzasadnij, że wyraz *chmura* użyty w tekście Agnieszki Krzemińskiej jest neologizmem znaczeniowym.

Rozwiązanie: Wyraz *chmura* jest neologizmem znaczeniowym (neosemantyzmem), ponieważ zyskał nowe, współczesne znaczenie w dziedzinie technologii informacyjnych, które funkcjonuje obok jego tradycyjnego znaczenia.

Uzasadnienie:

- **Znaczenie pierwotne:** Tradycyjnie słowo *chmura* oznacza zjawisko atmosferyczne – skupisko pary wodnej lub kryształków lodu unoszące się w powietrzu.
- **Nowe znaczenie (neologizm):** W tekście termin ten odnosi się do tzw. **chmury obliczeniowej** (*cloud computing*), czyli wirtualnej przestrzeni na zewnętrznych serwerach, służącej do przechowywania i przetwarzania danych cyfrowych.

- **Mechanizm powstania:** Neologizm ten powstał poprzez nadanie nowej treści istniejącemu już w języku wyrazowi (wykorzystując metaforę czegoś niematerialnego i rozproszonego w sieci), co jest istotą neologizmu znaczeniowego

Zadanie 6

Notatka syntetyzująca: Tradycyjne a cyfrowe sposoby przechowywania informacji

Agnieszka Krzemińska i Olaf Szewczyk analizują ewolucję nośników wiedzy, wskazując na odmienne priorytety w ich ocenie. Krzemińska podkreśla trwałość i niezawodność papieru, który nie wymaga energii do odczytu, w przeciwieństwie do zawodnych i energochłonnych technologii cyfrowych. Z kolei Szewczyk skupia się na zaletach cyfryzacji: powszechności dostępu, łatwości kopiowania oraz oszczędności miejsca. Choć autorzy różnią się w ocenie bezpieczeństwa danych, oboje uznają, że współczesność wymaga korzystania z obu form zapisu.

Zadanie 7

Na plakacie interpretacja *Antygony* Sofoklesa została przedstawiona za pomocą symbolicznych elementów graficznych, które nawiązują do kluczowych problemów utworu. Oto wyjaśnienie sensu dwóch wybranych elementów:

- **Waga:** Symbolizuje sprawiedliwość, ale w kontekście tragedii Sofoklesa odnosi się przede wszystkim do **konfliktu tragicznego**. Dwie szale wagi mogą reprezentować dwie równorzędne, ale wykluczające się racje: prawo boskie (religijne), którym kieruje się Antygona, oraz prawo ludzkie (państwowe), ustanowione przez Kreona. Brak równowagi lub samo istnienie wagi podkreśla konieczność dokonania tragicznego wyboru przez bohaterów.
- **Nagrobek (stela):** Nawiązuje do głównej osi sporu – zakazu pochówku Polinejkesa i determinacji Antygony, by dopełnić religijnego obowiązku wobec zmarłego brata. Element ten symbolizuje śmierć, świat podziemny (Hades) oraz niezbywalne prawo każdego człowieka do godnego pochówku, o które walczy

główna bohaterka, ryzykując własne życie.

Inne możliwe elementy to:

- **Trzy postacie (w lewym górnym rogu):** Mogą symbolizować chór, który w tragedii greckiej pełnił funkcję komentatora wydarzeń i głosu opinii publicznej.
- **Gałązka oliwna:** Tradycyjny symbol pokoju, który w kontekście utworu może być odczytywany jako kontrast do bratobójczej walki i chaosu, jaki zapanował w Tebach

Zadanie 8

Rozstrzygnięcie: Tak.

Uzasadnienie: W fragmencie *Pieśni o Rolandzie* relacja bohatera z Bogiem jest przedstawiona na wzór więzi wasalnej, o której pisze André Vauchez. Roland, będąc w obliczu śmierci, wykonuje gesty typowe dla wasala oddającego hołd swojemu seniorowi – ofiarowuje Bogu swą prawą rękawicę, co zostaje przyjęte przez wysłannika niebios, świętego Gabriela. Bohater zwraca się do Boga jako do swojego najwyższego zwierzchnika („Prawdziwy Ojczy”), prosząc o ocalenie duszy w zamian za wierną służbę i zdobyte ziemie. Śmierć Rolanda, podczas której Bóg przysłał aniołów, by zanieśli jego duszę do raju, potwierdza nierozzerwalną i osobistą więź łączącą rycerza ze Stwórcą, analogiczną do lojalności wasala wobec króla.

Zadanie 9

Zadaniem 9 jest wskazanie fragmentu pieśni Jana Kochanowskiego, który nawiązuje do **stoicyzmu**.

Poprawna odpowiedź to: **B**.

Uzasadnienie: Fragment pieśni B:

„A nigdy nie zabłądzi, / Kto tak umysł narządzi, / Jakoby umiał szczęście i
nieszczęście znosić: / Temu mężnie wytrzymać, w owym się nie wznosić”.

Nawiązuje on bezpośrednio do stoickiej idei **ataksji** (równowagi ducha) oraz **cnoty**, która polega na zachowaniu spokoju i dystansu wobec zmienności losu (*Fortuny*). Stoicyzm zakładał, że człowiek powinien z taką samą godnością przyjmować zarówno sukcesy („w owym się nie wznosić”), jak i porażki („temu mężnie wytrzymać”), nie pozwalając, by emocje zapanowały nad rozumem.

Zadanie 10

Rozstrzygnięcie: Tak.

Uzasadnienie: W obu tekstach wyrażono pesymistyczną refleksję, że w świecie dominuje prawo silniejszego, a los jednostki słabej lub bezbronnej jest z góry przesądzony.

- **W bajce Ignacego Krasickiego** jagnię, mimo prób odwołania się do prawa i sprawiedliwości, zostaje pożarte przez wilki tylko dlatego, że jest „słabe i w lesie”. Autor pokazuje, że dla silniejszego (wilków) każdy pretekst jest dobry, by dopiąć swego kosztem słabszego.
- **Na muralu „Człowieczy los”** napisy takie jak „URADZILI” i „ZJEDLI” (widoczne na oryginalnym muralu, do którego odnosi się zadanie) oraz przedstawienie postaci w sposób sugerujący przedmiotowe traktowanie lub osaczenie, korespondują z finałem bajki. Oba dzieła sugerują, że „człowieczy los” bywa tragiczny, gdy jednostka trafia na bezwzględną siłę, która nie liczy się z żadnymi zasadami poza własną korzyścią.

Zadanie 11

Oto rozwiązanie zadania 11 na podstawie fragmentu tekstu Olgi Tokarczuk „Lalka i perła”:

Zadanie 11.1.

Bohater: Ignacy Rzecki.

Zadanie 11.2.

Uzasadnienie: Bohater ten wykazywał ogromne przywiązanie do ludzi, co najlepiej obrazuje jego relacja ze Stanisławem Wokulskim. Rzecki był wobec niego bezgranicznie lojalny, traktował go jak syna lub najbliższego przyjaciela i poświęcił znaczną część swojego życia na dbanie o jego interesy w sklepie. Jego przywiązanie przejawiało się również w nieustannym niepokoju o losy Wokulskiego oraz w idealizowaniu jego postaci, co potwierdza słowa Tokarczuk o człowieku „przywiązanym do ludzi”.

Zadanie 12

Zadanie 12.1 i 12.2 dotyczą wiersza Antoniego Langego pt. „IV [Potrącona życia falą...]”.

Zadanie 12.1.

Czy w przytoczonym wierszu podmiot liryczny wyraża postawę dekadencją?

Uzasadnij odpowiedź.

Rozstrzygnięcie: Tak.

Uzasadnienie: Postawa dekadencja (schyłkowa) wyraża się w wierszu poprzez poczucie beznadziei, zmęczenia życiem, cierpienia oraz przekonanie o „błędym” i zmarnowanym życiu („Błędne było życie moje, / Błędny jego kres”). Podmiot liryczny przeżywa kryzys egzystencjalny, odczuwa smutek („Dusza moja łka”), rozgoryczenie oraz pesymizm, co jest typowe dla nurtu dekadentyzmu, koncentrującego się na niemocy, bólu istnienia i poczuciu klęski.

Zadanie 12.2.

Uzupełnij tabelę. Podaj nazwy środków wyrazu artystycznego.

	Nazwa środka wyrazu artystycznego
Przykład	
Dusza [...] łka	Uosobienie (personifikacja)

Przykład	Nazwa środka wyrazu artystycznego
Zapomniane [...] bogi	Epitet

Wyjaśnienie:

- **Uosobienie:** Dusza (pojęcie abstrakcyjne) zyskuje cechę ludzką – zdolność do łkania.
- **Epitet:** „Zapomniane” jest określeniem rzeczownika „bogi”, pełniącym funkcję epitetyczną.

Zadanie 13

Oto rozwiązanie zadania 13 na podstawie fragmentu *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego:

Zadanie 13.1.

Pogląd komunistów, z którym polemizował Cezary Baryka: Cezary Baryka polemizuje z poglądem, że klasa robotnicza – ze względu na swoją trudną sytuację – jest grupą zdolną do przeprowadzenia rewolucji i pełnienia roli „odrodzicielki społeczeństwa”. Bohater zauważa sprzeczność w argumentacji komunistów: skoro robotnicy są „przeżarci nędzą i chorobami”, pozbawieni kultury i znajdują się w stanie „zwyrodnienia”, to nie mogą być czynnikami odradzającym państwo, lecz co najwyżej obiektem pomocy (akcji odrodzieńczej) ze strony innych grup.

Zadanie 13.2.

Typ argumentu, którym posłużył się Cezary Baryka: Poprawna odpowiedź: **D. Opartym na logicznym rozumowaniu.**

Uzasadnienie: Baryka stosuje argumentację logiczną (wnioskowanie), wykazując błąd w założeniach swoich rozmówców – twierdzi, że z cech, które przypisują oni klasie robotniczej (nędza, brak kultury), wynika wniosek przeciwny do ich postulatów politycznych.

Zadanie 14

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza wyjaśnij, na czym polega koncepcja formy.

Rozwiązanie:

Koncepcja formy w *Ferdydurke* (na podstawie fragmentu) polega na tym, że:

- **Jednostka zostaje uwięziona w roli narzuconej jej przez otoczenie:** Józio, mimo że czuje się dorosły, zostaje przez profesora Pimkę potraktowany jak dziecko („infantylna pupa go chwyciła”), co natychmiast narzuca mu określony sposób zachowania.
- **Forma determinuje reakcje i zachowania:** Pod wpływem „belferskości” Pimki, Józio traci swoją suwerenność i – wbrew własnej woli – zaczyna zachowywać się jak uczeń, np. wystawiając dwa palce do góry.
- **Jest to sytuacja nieunikniona i zniewalająca:** Bohater czuje się „zakneblowany” i „zbelfrowany”, co pokazuje, że człowiek nie może istnieć bez formy, a każda relacja z drugim człowiekiem zmusza nas do wejścia w jakąś narzuconą maskę lub schemat.

Zadanie 15

Zadanie 15 odnosi się do fragmentu utworu *Inny świat* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego.

Oto odpowiedzi na poszczególne podzadania:

Zadanie 15.1.

Wyjaśnienie, jak życie w łagrze wpłynęło na postawę Jewrieja:

Życie w łagrze doprowadziło do moralnej degradacji Jewrieja i zmuszenia go do odrzucenia podstawowych zasad etycznych w imię przetrwania. Znajdując się w sytuacji ekstremalnej, gdzie musiał wybierać między „własną śmiercią lub śmiercią tych czterech” (współwięźniów), Jewriej wybrał ocalenie własnego życia, donosząc na nich. Łagier zmienił jego priorytety, sprawiając, że chęć przeżycia za wszelką cenę przeważała nad

solidarnością międzyludzką i sumieniem.

Zadanie 15.2.

Wyjaśnienie, dlaczego narrator nie okazał zrozumienia Jewriejowi:

Narrator nie potrafił wymówić słowa „rozumiem”, ponieważ mimo wspólnych doświadczeń obozowych, po odzyskaniu wolności przewartościował swoje życie. Po trzech latach funkcjonowania w normalnym świecie, gdzie doświadczał miłości, przyjaźni i życzliwości, narrator poczuł, że „prawa naszego życia nie są również prawami naszej śmierci”. Choć teoretycznie wiedział, do czego system łagrowy doprowadził ludzi, nie chciał dobrowolnie odciąć się od świata ludzi i normalnych uczuć, utożsamiając się z postawą, która doprowadziła do zbrodni, nawet jeśli była ona wymuszona przez ekstremalne okoliczności.

Zadanie 16

Zadanie 16 z arkusza maturalnego brzmi: **Rozstrzygnij, czy nazwa „Ministerstwo Prawdy” jest adekwatna do działań tego urzędu opisanych w powieści *Rok 1984* George’a Orwella. Uzasadnij odpowiedź.**

Oto rozwiązanie:

- **Rozstrzygnięcie:** Nie, nazwa ta nie jest adekwatna do rzeczywistych działań urzędu – jest to przykład nowomowy i ironii systemowej.
- **Uzasadnienie:** W rzeczywistości Ministerstwo Prawdy (Minipraw) zajmowało się nie szerzeniem prawdy, lecz systematycznym fałszowaniem faktów historycznych, ciągłym aktualizowaniem dokumentów, by były zgodne z aktualną linią partii, oraz szerzeniem propagandy. Urząd ten realizował politykę polegającą na tym, że jeśli partia stwierdziła, iż coś miało miejsce (lub nie), to stawało się to „prawdą”, niezależnie od obiektywnej rzeczywistości. Nazwa jest więc pełnym zaprzeczeniem funkcji tego ministerstwa – to klasyczny przykład nowomowy (ang. *Newspeak*), w której słowa nabierają znaczeń sprzecznych z ich tradycyjnym sensem, aby manipulować świadomością obywateli.